

essay: Wordt lokaal geld hét ultieme middel voor een duurzame, inclusieve lokale economie?

Dit essay is op verzoek geschreven voor de Raad van Verbeelding van Meierijstad.

Money makes the world go round. Geld moet rollen. Twee gevleugelde gezegdes die veelzeggend zijn over de waarde van geld. Geld behoudt als enige gangbare middel zijn waarde. Alle overige gebruiksmiddelen als auto's of andere goederen verliezen gaandeweg hun waarde. In ons huidige monetaire systeem zit namelijk een weeffout: geld krijgt meer waarde in de vorm van rente.

Rente bevordert geld dat letterlijk "in de spaarstand" wordt gezet. Spaargeld onttrekt geld uit het actieve geldcircuit. Dat geeft schaarste aan kapitaal voor investeringen. En dat maakt op diens beurt het leven alsmear duurder voor dezelfde diensten en producten. Spaargeld (en vermogen) maakt rijken rijker en armen armer door het lenen van het resterende, schaarse beschikbare geld. En dat leidt meermaals tot een crisis en een groeiende maatschappelijke onrust door ongelijkheid...

In tijden van een crisis worden mensen inventief. Tijdens de grote crisis van 1929-1933 vonden er twee zeer interessante financiële experimenten plaats welke nog altijd vele monetaire hervormers beroeren:

In 1929 startte een Duits lokaal geldsysteem waarin bedrijven en particulieren elkaar betaalden met WÄRA-bonnen die elke maand 1% waarde verloren. Het had succes en gaf gunstige economische effecten. De toenmalige Duitse minister van Financiën verbood het echter, omdat deze wilde vasthouden aan het monopolie van de Reichsmark.

In 1932 kampte de burgemeester van het Oostenrijkse plaatsje Wörgl met grote schulden, veel werklozen en een verarmde bevolking. Hij besloot een nieuwe lokale munt in te voeren. In zeer korte tijd verminderde de werkloosheid drastisch. Het succes vond echter geen navolging, want op advies van de nationale bank verbood de regering van Oostenrijk verdere experimenten.

Stichting Social Trade Organisation (STRO) is één van die monetaire hervormers. Zij hebben onderzoek gedaan naar duurzame waardecreatie met geld. Uit hun onderzoek blijkt een doorsnee Euro gemiddeld twee maal te worden uitgegeven in een doorsnee regio. Een andere bevinding van STRO is dat Euro's in spaarpotten weinig waarde aan een gemeenschap leveren.

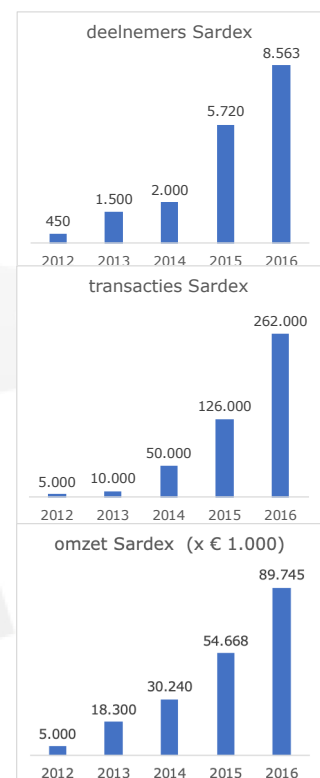
STRO ijvert daarom voor invoering van een lokale munt waarvan de waarde zoveel mogelijk wordt gestapeld in de eigen regio.

De waarde van een Euro is namelijk méér dan één Euro waarde.

Door transacties te stapelen stijgt de waarde van die 'ene' Euro tot mogelijk wel zes in plaats van twee maal als lokaal geld wordt ingezet als ruilmiddel.

In de praktijk heeft STRO enkele zeer succesvolle trajecten helpen opstarten. De bekendste is de Sardex dat als lokale munt in 2016 liefst 12 maal rouleerde en 33% economische groei bracht op het eiland Sardinië (1,7 miljoen inwoners). Op Sardinië werken inmiddels meer dan 8.500 bedrijven via miljoenen transacties met elkaar in het lokale circuit van Sardex.

Op het vaste land blijkt het veel moeilijker om zowel consumenten als ondernemers te verleiden gebruik te maken van een lokale munt. Zo heeft de Bristol Pound 800 deelnemende bedrijven dat met een bevolking van 435.000 inwoners gemiddeld 16.500 transacties geeft per jaar. Dat is verhoudingsgewijs een kwart ten opzichte van Sardex.

Wie wil immers zijn salaris laten uitkeren in iets waarvan je de waarde en betrouwbaarheid niet kent? Daardoor blijven de meeste initiatieven steken op enkele honderden deelnemers, terwijl de kritische ondergrens enkele duizenden deelnemers is.

Hier is onze verbeeldingskracht pas echt nodig, want met afvalscheiding is het wellicht mogelijk! Wat als we lokaal geld als beloning inzetten voor correct aangeboden gescheiden afvalstromen?

- 1) We brengen een "Meier" **m** in roulatie met een gelijke waarde als één € voor elke **m**.
- 2) Deze **m** laten we met slimme spelregels tijdig rouleren.
- 3) Voor het kunnen belonen met **m** wordt de afvalstoffenheffing bijvoorbeeld met € 70 verhoogd tot € 300 per jaar. Inwoners kunnen tot wel 100 **m** (€ 100) terug verdienen door goed hun afval te scheiden. Daarmee zijn zij goedkoper uit dan de huidige situatie met een afvalstoffenheffing van € 230.

En vervolgens ontstaat ter beeldvorming een volgende ketenreactie:

- Op 3 maart zet je een emmertje GF-resten op straat. De grondstoffenphaler van WSD checkt je "aanbod" en bij acceptatie krijg je daarvoor 0,50 **m** (0,50 "Meier") op je lokale geldrekening. Voor je goed aangeboden zak met verpakkingen ontvang je eveneens 0,50 **m**, voor glas, textiel, etc.
- Op 9 maart betaal je vervolgens met **m** de bakker op de hoek, want die geeft 5% korting als met **m** je betaalt. Natuurlijk kun je ook **m** gebruiken om je afvalstoffenheffing te betalen of andere gemeentelijke diensten.
- Op 15 april betaalt de bakker op diens beurt de boekhouder met **m**.
- Op 23 juli betaalt de boekhouder de lokale meubelmaker met **m** voor het kopen van een bureau naar wens.
- Op 28 okt. koopt de meubelmaker met **m** gereedschap bij de bouwmarkt of huurt dit met **m** bij het circulair ambachtscentrum.
- Op 2 maart koopt de bouwmarkt nog snel nieuwe winkelvoorraad, want op 3 maart wordt de waarde van die eerste **m** met 5% verlaagd tot een waarde van € 0,95.

Met 33.000 huishoudens overschrijdt het aantal transacties voor afvalscheiding de miljoenen en genereert een waarde van circa 2,5 miljoen **m** (€) in de eerste roulatie. Als die waarde vervolgens 4 maal "extra" in de ruim 5.500 bedrijven van Meierijstad rouleert, dan ontstaat een extra economie waarde van 10 M€, ofwel € 300 per huishouden extra waarde in de lokale gemeenschap.

In het voorgaande voorbeeld is dus gerekend met 6 maal rouleren van de **m** met waardebehoud (1,00 **m** = € 1,00). Als spelregel is in dit voorbeeld verder afgesproken dat **m** "in de spaarstand" 5% per jaar aan waarde verliest. **m**-bezitters zullen daarom lokaal geld uitgeven of investeren in lokale projecten. Dat geeft een financieel grotere zekerheid dan bijvoorbeeld je Euro's beleggen of investeren in crowdfunding in projecten waar je de betrokken mensen niet van kent.

Door afvalscheiding te belonen creëert de gemeente een, voor huidige begrippen, enorme lokale geldmarkt van 33.000 huishoudens die hun 2,5 M€ lokaal gaan besteden wat vervolgens nog vier maal rouleert tussen ondernemers en werknemers (deel van ieders salaris in Meiers?)

Naast hoogwaardige en maximale afvalscheiding bevordert invoering van een **m** als lokaal geld ook heel andere aspecten en zaken, zoals:

- participatie / samenwerking / lokale collectiviteit / eenheid
- wederkerigheid en vertrouwen in elkaar en de eigen gemeenschap
- regionale zelfvoorzienendheid / weerbaarheid
- lokale initiatieven en ondernemingen
- lokale werkgelegenheid
- leningen zonder rente met lagere financieringslasten voor inwoners en ondernemers
- investeringen in de eigen regio
- productie en teelt uit eigen regio

Een lokale munt beperkt ook een aantal zaken, zoals:

- gebruik van primaire grondstoffen
- goederenvervoer
- CO₂-uitstoot...

Een lokale munt bevordert dus een lokale samenwerkingseconomie. Daarin bepaal je met alle belanghebbenden of een initiatief wel of geen 'gemeenschappelijk' geld krijgt in de vorm van een lening, hypotheek of project. Als belanghebbende help je vervolgens dit initiatief te laten slagen vanuit een gezond collectief en eigenbelang. Als ware je allemaal gelijkwaardig lid bent van dezelfde coöperatie waarbinnen je zoveel mogelijk handel met elkaar drijft.

Kennis, kunde, proces en ervaring met lokaal geld liggen klaar bij STRO. Belonen per transactie voor afvalscheiding kan met goedkope en robuuste technologie (QR-code). Ook zijn er al succesvolle inzamelproeven uitgevoerd die geschikt zijn voor deze beloningsvorm.

Kortom, de hoogste tijd voor een experiment om door middel van lokaal geld wederkerigheid, samenwerking én maximale duurzaamheid te stimuleren.

Waarom wachten tot 2050?

